

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/52/2019
Identifikačné číslo spisu:	7110227291
Dátum vydania rozhodnutia:	29.10.2020
Meno a priezvisko:	JUDr. Viera Petříková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2020:7110227291.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ V. S., bývajúcej v T., 2/ F. K., bývajúcej v T., 3/ J. S., bývajúceho v T., 4/ M. S., bývajúceho v T. a 5/ V. S., bývajúceho vo M., zastúpených JUDr. Marekom Radačovským, advokátom, so sídlom v Košiciach, Žriedlová č. 3, proti žalovaným 1/ K. C., bývajúcemu v T., zastúpenému Mgr. Gabrielom Vónsom, advokátom, so sídlom v Námestove, ul. Mieru č. 282 a 2/ KOOOPERATIVA poisťovňa, a.s. Vienna Insurance Group, so sídlom v Bratislave, Štefanovičova č. 4, o náhradu nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Námestovo pod sp. zn. 8C/27/2011, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 27. júna 2012 sp. zn. 7Co/403/2011, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Žiline z 27. júna 2012 sp. zn. 7Co/403/2011 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Žalobcovia návrhom žiadali zaviazať žalovaných zaplatiť každému z nich 33.194 € titulom náhrady nemajetkovej ujmy. Návrh odôvodnili tým, že žalovaný 1/ ako vodič motorového vozidla Škoda Octavia, EČ: N. pri dopravnej nehode dňa U. v obci D. usmrtil manžela žalobkyne 1/, otca žalobcov 2/ až 5/ M. S., čím protiprávne zasiahol do ich práva na ochranu osobnosti - do práva na súkromie a na rodinný život, spôsobiac im neodstrániteľný následok v podobe náhlej a neočakávanej straty najbližšieho rodinného príslušníka. Zodpovednosť žalovanej 2/ za takto vzniknutú nemajetkovú ujmu vyvodzovali za použitia eurokonformného výkladu pojmu škoda z okolností, že motorové vozidlo, ktoré viedol žalovaný 1/, bolo v čase dopravnej nehody poistené u žalovanej 2/ zmluvou z poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla.

2. Okresný súd Námestovo (ďalej aj „súd prvej inštancie“) čiastočným rozsudkom z 21. septembra 2011 č. k. 8C/27/2011-234 návrh žalobcov 1/ až 5/ voči žalovanej 2/ zamietol a zamietol aj návrh žalobcov 1/ až 5/ na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p. Rozhodol tak po zistení, že žalovaný 1/ zapríčinil dňa U. dopravnú nehodu, v dôsledku ktorej došlo k úmrtiu M. S., za čo bol uznaný vinným z prečinu usmrtenia, čo bolo konštatované aj právoplatným a vykonateľným rozsudkom Okresného súdu Námestovo sp. zn. 6T/136/2009. Zodpovednosť žalovaného 1/ za spôsobenú škodu

ustálil podľa § 420 ods. 1 Občianskeho zákonníka, keď ako vodič motorového vozidla škodu spôsobil porušením právnej povinnosti. Žalovaná 2/ na základe uzatvorenej poisťovnej zmluvy so žalovaným 1/, ktorej súčasťou sú Všeobecné poisťovné podmienky, za poisteného zaplatila žalobcom náhradu škody na zdraví a nákladov pri usmrtení, vrátane nákladov zdravotnej starostlivosti, dávok nemocenského poistenia a dôchodkového zabezpečenia v zmysle § 4 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 381/2001 Z.z.“). Žalobcovia sa v konaní domáhali náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka s odôvodnením, že konaním žalovaného 1/ došlo k neoprávnenému zásahu do práva na ich súkromný a rodinný život chránených § 11 Občianskeho zákonníka vzhľadom na charakter následku, ktorý je trvalý a neodstrániteľný. Podľa názoru súdu prvej inštancie pri riešení základnej otázky, či náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch, ktorá má svoj právny základ v neoprávnenom zásahu do práva na ochranu osobnosti (§ 11 a § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka) je krytá povinným zmluvným poistením, treba vychádzať z obsahu samotnej poisťovnej zmluvy (resp. poisťovných podmienok ako jej súčasť) poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, ktorá vymedzuje dojednaný rozsah poistenia (záväzok vzniká ex contractu). Záväzok plniť za poisteného teda nevzniká zo zákona, nejde o zákonné poistenie zodpovednosti za škodu, kedy by bolo potrebné príslušný vnútroštátny právny predpis vykladať s použitím eurokonformného výkladu, ale sa jedná o povinné zmluvné poistenie charakteristické tým, že bez uzavretej poisťovnej zmluvy nemôže takýto záväzok poisťovne ani vzniknúť. Nesúhlasil s názorom žalobcov, že otázka náhrady nemajetkovej ujmy závisí od výkladu pojmu škoda v zmysle európskych smerníc upravujúcich povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla [v súčasnosti platná smernica Európskeho parlamentu a Rady č. 2009/103/ES zo 16. septembra 2009 (ďalej len „smernica“)] ako akejkolvek majetkovej či nemajetkovej ujmy, pretože nedostatok priameho účinku uvedených smerníc možno preklenúť eurokonformným výkladom iba v prípade potreby interpretácie vnútroštátneho právneho predpisu (čo nebol daný prípad) a nie výkladom obsahu pojmu škoda. Poukázal na to, že zo samotnej podstaty smerníc vyplýva, že vo vzťahu medzi jednotlivcami - súkromnoprávnymi subjektmi, smernica nikdy nemôže mať priamy horizontálny účinok (tento môže mať len vo vzťahu k členskému štátu prípadne k subjektu v jeho mene konajúcemu), keď jeho pripustením, ako už uviedol Súdny dvor Európskych spoločenstiev (ďalej len „SD“), by sa priznala Európskej únii (ďalej len „únia“) právomoc prijímať smernice ako akty s automatickým priamym účinkom, ktorými sú v zmysle právomocí únie iba nariadenia alebo rozhodnutia. Založenie zodpovednosti poisťovateľa za vzniknutú nemajetkovú ujmu priamo na smernici, teda na základe smernice mu uložiť povinnosť nahradiť nemajetkovú ujmu ako súkromnoprávnemu subjektu vo vzťahu súkromnoprávnym subjektom, je v rozpore s podmienkami prípustnosti priameho horizontálneho účinku smerníc. Ak štát neprijal opatrenia na prebratie prvej až piatej smernice o povinnom zmluvnom poistení s takým výsledkom, aby zodpovedali cieľu a účelu smerníc, nemôžu žalobcovia zo samotných smerníc vyvodzovať zodpovednosť žalovanej 2/ za nemajetkovú ujmu. V prípade, ak výsledok predvídaný smernicou nemožno dosiahnuť prostredníctvom výkladu (ako v súdnej veci), právo spoločenstva ukladá členským štátom povinnosť nahradiť za splnenia určených podmienok škody, ktoré vznikli neprebratím smernice. Okresný súd ďalej poukázal na článok XII. všeobecných poisťovných podmienok (obsahujú výklad pojmov), ktoré sú súčasťou poisťovnej zmluvy uzavretej medzi žalovaným 1/ ako poisteným a žalovanou 2/ ako poisťovateľom, kde nie je definovaný obsah pojmu škoda, ktorý všeobecné poisťovné podmienky používajú. Potom pri výklade tohto pojmu použitého v rámci písomného právneho úkonu treba postupovať v zmysle výkladového pravidla uvedeného v § 35 ods. 2 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého právne úkony vyjadrené slovami treba vykladať nielen podľa ich jazykového vyjadrenia, ale najmä tiež podľa vôle toho, kto právny úkon urobil, ak táto vôľa nie je v rozpore s jazykovým prejavom. V zmysle tohto ustanovenia potom pre vznik poistenia aj ohľadne náhrady nemajetkovej ujmy musela k tomu smerovať vôľa účastníkov zmluvy; vzhľadom na samotné jazykové vyjadrenie rozsahu poistenia v článku I. poisťovných podmienok je zrejmé, že predmetom poistenia bola iba škoda v ponímaní úbytku v majetkovej sfére poškodeného a nie aj náhrada nemajetkovej ujmy; ak by účastníci mali na mysli aj poistenie tejto náhrady, nesporne by ju do poisťovnej zmluvy zahrnuli. Vzhľadom na to, že náhrada nemajetkovej ujmy u žalobcov nebola krytá poistením žalovaného 1/ uzavretým so žalovanou 2/, návrh žalobcov voči žalovanej 2/ čiastočným rozsudkom zamietol, nakoľko pre zameranie ďalšieho dokazovania vo veci súd v tomto štádiu konania považoval za účelné vyriešiť otázku pasívnej

vecnej legitímácie žalovanej 2/ (§ 152 ods. 2 O.s.p.). Zamietol aj návrh žalobcov na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p., pretože otázka pasívnej legitímácie žalovanej 2/ nezávisela na výklade európskych smerníc upravujúcich povinné zmluvné poistenie, preto nebol dôvod žiadať SD o rozhodnutie o predbežnej otázke.

3. Krajský súd v Žiline (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobcov 1/ až 5/ a žalovaného 1/ rozsudkom z 27. júna 2012 sp. zn. 7Co/403/2011 napadnutý (čiastočný) rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil, odvolanie žalovaného 1/ odmietol ako podané neoprávnenou osobou. Proti svojmu rozhodnutiu pripustil dovolanie, lebo podľa jeho názoru ide v danom prípade o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu v otázkach: 1/ či žalovaná 2/ je v spore pasívne legitimovaná na plnenie - náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch za zásah do osobnostných práv žalobcov (práva na súkromný a rodinný život) spôsobený úmrtím ich blízkej osoby pri dopravnej nehode podľa § 4 ods. 2 písm. a/, § 15 ods. 1 veta druhá zákona č. 381/2001 Z.z., ak nárok žalobcov nie je možné priznať podľa zákona č. 381/2001 Z.z., 2/ či súd o uplatnenom nároku môže rozhodnúť podľa článku 7 ods. 5 Ústavy SR priamou aplikáciou smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES zo 16. septembra 2009 v spojení s rozhodovacou činnosťou SD. Krajský súd sa stotožnil so záverom okresného súdu, že pojem „škoda“ v zmysle zákona č. 381/2001 Z.z. nesubsumuje v sebe (rozsah náhrady škody vymedzený v § 4 ods. 2 písm. a/ citovaného zákona) aj náhradu nemajetkovej ujmy za zásah do osobnostných práv pozostalých a že táto náhrada nie je predmetom poisteného krytia v zmysle podmienok citovaného zákona. Pojmy vymedzené v § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z.z. sú pojmami zhodnými, ktorých podmienky sú uvedené v § 442 až § 449a Občianskeho zákonníka. Podmienky vzniku nároku na náhradu nemajetkovej ujmy ako nároku, ku ktorému došlo zásahom do osobnostných práv fyzických osôb sú uvedené v Prvej časti, Druhej hlavy Občianskeho zákonníka, kým podmienky (a pojmy) nároku na náhradu škody sú upravené v Šiestej časti, Druhej hlavy Občianskeho zákonníka. Výkladom pojmov (logickým a gramatickým) uvedených v zákone č. 381/2001 Z.z. vo vzťahu k podmienkam uvedeným v § 1, § 4 ods. 2 písm. a/, § 15 ods. 1, ako aj ďalších ustanovení citovaného zákona, v porovnaní s pojmami nároku na náhradu škody a nároku na náhradu nemajetkovej ujmy vymedzenými v Občianskom zákonníku, dospel k záveru, že účelom zákonodarcu pri stanovení právnej úpravy rozsahu poistenia zodpovednosti za škodu v zmysle § 4 ods. 2 písm. a/ citovaného zákona nebolo zaradiť aj nárok pozostalých na náhradu nemajetkovej ujmy, inak ktorého podmienky sú uvedené v § 11 a § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Ak by aj pojmy používané v smernici (osobná ujma a škoda na majetku) používané tiež ako „ujma“ alebo „škoda“ sa považovali aj za ujmy v sfére pozostalých, ktoré podľa nášho právneho poriadku možno subsumovať pod nároky uvedené v § 11 a 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, z obsahu zákona č. 381/2001 Z.z. vyplýva, že o takúto rozširujúcu transpozíciu smernice Európskej únie do nášho právneho poriadku (zákona č. 381/2001 Z.z.) sa nejedná. Takýto úmysel zákonodarcu pri schvaľovaní podmienok zákona č. 381/2001 Z.z. (a uvedených dôvodov nároku na náhradu škody) zrejme nebol, vychádzajúc napr. aj z toho, že doposiaľ nebolo novelizované napr. ustanovenie § 444 Občianskeho zákonníka. Podľa odvolacieho súdu je potrebné vychádzať z toho, že zákon č. 381/2001 Z.z. je zákonom *lex specialis*, ktorým sa osobitne upravujú podmienky povinného zmluvného poistenia povinnosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Poistná zmluva z 9. decembra 2007 uzavretá medzi žalovanou 2/ ako poisťovateľom a žalovaným 1/ ako poistníkom bola uzatvorená len na základe podmienok zákona č. 381/2001 Z.z. Pri výklade aplikácie zákona č. 381/2001 Z.z. nemožno vychádzať z účelu a zmyslu smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES zo 16. septembra 2009, ak by aj jej účelom bolo odškodnenie „akejkoľvek ujmy“, teda aj možnosti odškodnenia podľa smernice požadovanej (aj) náhrady nemajetkovej ujmy pozostalých, ak zákonodarca pri schvaľovaní zákona č. 381/2001 Z.z. (jeho obsahových podmienok) na všetky podmienky smernice neprihliadal. Podľa názoru odvolacieho súdu priznanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy ako nároku „na náhradu škody“ v zmysle smernice, by bolo možné len vykonaním novely zákona č. 381/2001 Z.z. (v časti rozsahu poistenia zodpovednosti), prípadne novelou ustanovení Občianskeho zákonníka v častiach o náhrade škody. Zároveň uviedol, že žalobcovia podľa vnútroštátneho práva majú možnosť domáhať sa svojho práva na súde (podľa článku 46 ods. 1 Ústavy SR), ako nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, z dôvodov uplatnených v návrhu si môžu v občiansko-súdnom konaní uplatniť tento nárok na náhradu nemajetkovej ujmy proti tomu, kto do ich osobnostného práva (práva na súkromný a rodinný život) zasiahol. Z uvedených dôvodov preto odvolací súd rozsudok súdu prvej

inštancie v napadnutých výrokoch potvrdil, odvolanie žalovaného 1/ proti rozsudku súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým zamietol návrh žalobcov voči žalovanej 2/, podľa § 218 ods. 1 písm. b/ O.s.p. odmietol ako podané neoprávnenou osobou.

4. Žalobcovia podali proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu dovolanie spolu s návrhom na prerušenie dovolacieho konania, ktoré Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) zamietol rozsudkom z 31. marca 2012 sp. zn. 3 Cdo 301/2012. Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia konštatoval, že v dovolacom konaní, ktoré bolo odvolacím súdom vymedzené nastolením tzv. dovolacích otázok, sa žalobcom nepodarilo spochybníť správnosť právneho posúdenia veci odvolacím súdom.

4.1. Pokiaľ išlo o prvú dovolaciu otázku, dovolací súd poukázal na závery rozsudku Najvyššieho súdu SR z 20. apríla 2011 sp. zn. 4 Cdo 168/2009, v ktorom dovolací súd podal výklad ustanovenia § 4 zákona č. 381/2001 Z.z., z ktorého vyplýva, že predmetné zmluvné poistenie kryje nároky explicitne uvedené v citovanom ustanovení § 4 zákona č. 381/2001 Z.z. z titulu zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, nie však iné prípadné nároky vzniknuté z iného titulu. Posudzoval otázku pasívnej legítimácie žalovanej poisťovne v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy pozostalých po obeti dopravnej nehody v zmysle § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z.z. so záverom, že pasívna legítimácia poisťovne v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 381/2001 Z.z. nie je daná. Dovolací súd nevzhľadal dôvod na odlišný výklad § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z.z. ani po rozhodnutí SD rozsudkom C-22/12 vo veci Katarína Hassová proti Rastislavovi Petrikovi a Blanke Holingovej. Uviedol, že keďže slovenské právo neupravuje takúto náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej obetiam usmrteným pri dopravných nehodách v rámci úpravy zodpovednosti poisteného za škodu, nie je potrebné, aby tento nárok bol v zmysle rozsudku zahrnutý v poistnom krytí z povinného zmluvného poistenia.

4.2. Následne k druhej dovolacej otázke uviedol, že súdy v danej veci vychádzali z názoru, že smernice upravujúce povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla - tzv. motorové smernice (v súčasnosti platná smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/RS zo 16.09.2009) nemajú priamy účinok vo vzťahu medzi jednotlivcami - súkromnoprávnymi subjektmi, ktorý možno preklenúť eurokonformným výkladom iba v prípade potreby interpretácie vnútroštátneho právneho predpisu (čo však nebol daný prípad), pričom zo samotnej podstaty smerníc vyplýva, že nikdy nemôžu mať priamy horizontálny účinok medzi jednotlivcami (tento môže mať len vo vzťahu k členskému štátu, prípadne k subjektu konajúcemu v jeho mene). Z čoho mal za zrejmé, že otázka zahrnutia práva pozostalých blízkych osôb po obetiach dopravných nehôd na náhradu nemajetkovej ujmy do povinného zmluvného poistenia sa týka práv a povinností súkromných subjektov (poistníkov, poistených, poškodených a poisťovní) v právnom vzťahu povinného zmluvného poistenia. Vzhľadom na uvedené dovolací súd dospel k záveru, že priamy účinok (čl. 1 ods. 1 druhej smernice, resp. čl. 3 štvrtý pododsek) smernice č. 2009/103/ES o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti, ktorá nahradila prvú smernicu, druhú smernicu a tretiu smernicu, je vylúčený.

5. Proti tomuto rozsudku najvyššieho súdu podali žalobcovia sťažnosť, na základe ktorej Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) nálezom z 5. decembra 2018 sp. zn. II. ÚS 695/2017 (ďalej len „nálež“) predmetný rozsudok najvyššieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

5.1. K uvedenému predsedníčka najvyššieho súdu na výzvu ústavného súdu vo svojom prípise č. k. KP 3/2018-14 zo 17. apríla 2018 (doručenom ústavnému súdu 27. apríla 2018) nad rámec dôvodov uvedených v odôvodnení napadnutého rozsudku najvyššieho súdu uviedla, že v rozhodovacej praxi Najvyššieho súdu Slovenskej republiky došlo k odklonu od tohto názoru v tom zmysle, že pojem škoda vykazuje aj nemateriálne znaky a aj nemajetkovú ujmu podľa § 13 Občianskeho zákonníka možno zahrnúť pod škodu na zdraví. Najvyšší súd v rozsudku z 31. júla 2017 sp. zn. 6 MCdo 1/2016 uviedol, že pri výklade pojmu škoda pre účely zák. č. 381/2001 Z.z. treba vychádzať z chápania tohto pojmu v komunitárnom práve, pretože citovaný zákon bol výsledkom transpozície smerníc Európskej únie, ktoré boli nahradené toho času platnou smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES zo 16. septembra 2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o

kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti. K zhodným záverom dospel najvyšší súd aj v ďalších rozhodnutiach a to, v uznesení z 27. februára 2018 sp. zn. 6 Cdo 143/2017 a v uznesení z 27. februára 2018 sp. zn. 6 Cdo 2016/2017, kde súčasne vyslovil, že rozhodnutia ESD C-22/12 vo veci Haasová a Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 474/2016 ako aj rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. júla 2017 sp. zn. 6 MCdo 1/2016, predstavujú ustálenú prax v riešení otázky pasívnej legítimácie poisťovne v spore o náhradu nemajetkovej ujmy pozostalých obete dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla.

5.2. Ústavný súd vo svojom náleze uviedol, že najvyšší súd v reakcii na námietku sťažovateľov o povinnosti eurokonformného výkladu zákona č. 381/2001 Z.z. v zmysle záverov vyplývajúcich z rozsudku Súdneho dvora vo veci Haasová a ďalší argumentačne pracoval iba s právnou vetou vyjadrenou v označenom rozsudku Súdneho dvora, ktorú interpretoval bez zohľadnenia širšieho skutkového a právneho kontextu, ktorý bol pre Súdny dvor rozhodujúci pre jej formuláciu, pričom pojmy v nej obsiahnuté interpretoval iba s ohľadom na pojmové a systematické špecifiká vyplývajúce z Občianskeho zákonníka. V tejto súvislosti ústavný súd považoval za potrebné uviesť, že z odôvodnenia rozsudku Súdneho dvora Haasová a ďalší vyplýva, že Súdny dvor posudzoval jednak otázku, či náhrada nemajetkovej ujmy spadá do systému povinného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel regulovaného v označených smerniciach a jednak či rozsah tohto poistenia dopadá aj na nepriame obete dopravných nehôd. Súdny dvor na pozadí svojej ustálenej rozhodovacej činnosti a v súlade s požiadavkou jednotného uplatňovania únieho práva a zásady rovnosti autonómny spôsobom vymedzil obsah pojmu „škoda na zdraví“ použitý v označených smerniciach. Tento pojem z hľadiska jeho vecného rozsahu konkretizoval tak, že pokrýva aj náhradu nemajetkovej ujmy v prípade, ak jej náhrada je podľa hmotného vnútroštátneho práva súčasťou občianskoprávnej zodpovednosti poisteného. Pokiaľ ide o personálny rozsah prvej smernice Súdny dvor konštatoval, že za poškodenú osobu je potrebné považovať akúkoľvek osobu vrátane nepriamej obete dopravnej nehody za predpokladu, že táto osoba je podľa vnútroštátneho práva upravujúceho občianskoprávnu zodpovednosť poisteného oprávnená na náhradu škody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla.

5.3. Uviedol, že s najvyšším súdom možno čiastočne súhlasiť iba v tom, že ani zákon č. 381/2001 Z.z. a ani Občiansky zákonník pojem škody nedefinujú, nemožno však s ním súhlasiť v tom, aké dôsledky z tejto skutočnosti vyvodil. Občiansky zákonník v § 442 pojem „škoda“ síce priamo nedefinuje, ale vymedzuje ju nepriamo, a to tým spôsobom, že ustanovuje rozsah jej náhrady (nahrádza sa skutočná škoda a ušlý zisk), pričom na § 442 nadväzujú ďalšie ustanovenia Občianskeho zákonníka, ktoré ďalej konkretizujú povahu nárokov na náhradu škody a rozsah ich náhrady. V tejto súvislosti je predovšetkým relevantné znenie § 444 Občianskeho zákonníka, z obsahu ktorého vyplýva, že pri škode na zdraví sa jednorazovo odškodňujú bolesti poškodeného a sťaženie spoločenského uplatnenia, teda zjavne nároky svojou povahou nehmotného charakteru, čo signalizuje, že Občiansky zákonník vo všeobecnej rovine v súvislosti s používaním pojmu „škoda“ nerobí žiadny rozdiel medzi hmotnou (materiálnou) a nehmotnou (imateriálnou) škodou. Keďže Občiansky zákonník nie je konzistentný pri používaní pojmov škoda a ujma, nemožno z tejto skutočnosti robiť ďalekosiahle závery v tom smere, že škodou je v zmysle občianskoprávnej úpravy len hmotná (materiálna) ujma. Z uvedeného, a to v rozpore so záverom najvyššieho súdu, potom vyplýva, že Občiansky zákonník významovo s pojmom škoda nespája iba materiálnu škodu, čo v okolnostiach danej veci znamená, že z právnej úpravy obsiahnutej v Občianskom zákonníku ani z právnej úpravy obsiahnutej v zákone č. 381/2001 Z.z. nevyplýva nič, čo by bránilo takej interpretácii pojmu „škoda“, ktorý by v rámci svojho obsahu zahŕňal škodu majetkovú, ako aj škodu nemajetkovú.

5.4. Uvedené vo svojich dôsledkoch znamená, že pojem „škoda na zdraví“ použitý v § 444 Občianskeho zákonníka a v § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z.z. je síce v zmysle záverov najvyššieho súdu používaný v rámci vnútroštátneho právneho poriadku v jednom význame, ale takýmto postupom dochádza zároveň k porušeniu ústavného princípu, podľa ktorého majú byť vnútroštátne právne predpisy interpretované súladne s princípmi európskej integrácie a spolupráce únieových orgánov a orgánov členského štátu, a v širších súvislostiach aj k porušeniu medzinárodných záväzkov, ktoré Slovenská republika na seba v súvislosti so svojím členstvom v Európskej únii prevzala. Takejto interpretácii pojmu „škoda na zdraví“ nielenže v okolnostiach danej veci chýba zmysluplné právne a teoreticky udržateľné zdôvodnenie, ale bez bližšej argumentácie narúša vnútornú koherenciu

vnútroštátnej právnej úpravy s úniou právnou úpravou, čím sa bez akéhokoľvek bližšieho zdôvodnenia dostáva do rozporu so systematickou interpretačnou zásadou eurokonformného výkladu a teleologickou interpretačnou zásadou zohľadnenia účelu (únievej) právnej normy, teda v širšom význame s výkladovým princípom *e ratione legis*.

5.5. Nad rámec už uvedeného ústavný súd konštatoval, že rozsudok najvyššieho súdu z 31. júla 2017 sp. zn. 6 MCdo 1/2016, na ktorý v rámci svojho vyjadrenia poukázala predsedníčka najvyššieho súdu, bol následne publikovaný v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 8/2008 (s. 12 až 18). Uvedená skutočnosť signalizuje, že právny názor v ňom vyjadrený na otázku pasívnej vecnej legitímácie poisťovne v sporoch o náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej prevádzkou motorového vozidla prešiel na úrovni najvyššieho súdu kvalifikovaným diskurzom a predstavuje judikatórny smer, ktorý síce nie je formálne záväzný, ale nie je ani bez normatívneho významu pre ďalší vývoj rozhodovacej činnosti všeobecných súdov vrátane najvyššieho súdu. Náznaky judikátorného posunu a stabilizovaného posudzovania označenej problematiky v zmysle publikovaných právnych záverov vyplývajúcich z rozsudku najvyššieho súdu z 31. júla 2017 sp. zn. 6 MCdo 1/2016 badať aj v neskorších rozhodnutiach tohto súdu.

5.6. Ústavný súd mal za to, že odôvodnenie napadnutého rozsudku najvyššieho súdu je v zmysle vyššie uvedeného za hranicou ústavnej udržateľnosti. Sumarizácia nedostatkov vo vzťahu k záveru, ku ktorému najvyšší súd v napadnutom rozsudku dospel, spôsobuje, že tento záver vyznieva nepresvedčivo a na ujmu sťažovateľov. Tým došlo podľa názoru ústavného súdu zo strany najvyššieho súdu k porušeniu ich základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky, ktorému bola vec opätovne predložená na rozhodnutie o dovolaní konštatuje, že jeho predchádzajúce rozhodnutie o dovolaní bolo ústavným súdom zrušené v celom rozsahu, v dôsledku čoho je potrebné znovu rozhodnúť o tomto dovolaní ako celku.

7. Dňa 1. júla 2016 nadobudol účinnosť Civilný sporový poriadok (zákon č. 160/2015 Z.z., ďalej len „CSP“). Vzhľadom k tomu, že dovolanie, ktoré pôvodne zamietol najvyšší súd svojím rozsudkom z 31. marca 2016 sp. zn. 3 Cdo 301/2012, a ktoré bolo hore uvedeným nálezom ústavného súdu zrušené a vec vrátená najvyššiemu súdu, bolo podané pred 1. júlom 2016, t. j. za účinnosti zákona č. 99/1963 Zb. (Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov), dovolací súd postupoval v zmysle ustanovenia § 470 ods. 2 CSP (na základe ktorého právne účinky úkonov, ktoré nastali v konaní pred dňom nadobudnutia účinnosti Civilného sporového poriadku, zostávajú zachované).

8. Najvyšší súd je viazaný právnym názorom ústavného súdu, ktorý vyslovil v náleze (§ 56 ods. 6 zákona č. 38/1993 Z.z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov). Vzhľadom na túto viazanosť najvyšší súd konštatuje, že výhrady vyslovené v náleze vo vzťahu k rozsudku najvyššieho súdu z 31. marca 2016 sp. zn. 3 Cdo 301/2012, sa obsahovo (po skutkovej aj právnej stránke) v podstatnej časti týkajú aj rozsudku Krajského súdu v Žiline z 27. júna 2012 sp. zn. 7Co/403/2011. Právny záver, ku ktorému dospel najvyšší súd pri predchádzajúcom rozhodovaní o dovolaní, bol totiž založený na rovnakých právnych náhľadoch, ako boli závery odvolacieho súdu. Pokiaľ teda - ako uviedol ústavný súd v náleze - sú právne závery najvyššieho súdu ohľadom interpretácie pojmov „škoda“ a „škoda na zdraví“ a s ohľadom na posúdenie pasívnej legitímácie žalovanej 2/ nesprávne, potom to isté musí platiť aj vo vzťahu k totožnému záveru odvolacieho súdu.

9. Dovolací súd následne na základe vyššie uvedeného uvádza, že za významné pre rozhodnutie krajského súdu treba - v súlade so závermi ústavného súdu vyjadrenými v náleze - považovať to, že Občiansky zákonník významovo s pojmom škoda nespája iba materiálnu škodu, čo v okolnostiach danej veci znamená, že z právnej úpravy obsiahnutej v Občianskom zákonníku ani z právnej úpravy obsiahnutej v zákone č. 381/2001 Z.z. nevyplyva nič, čo by bránilo takej interpretácii pojmu „škoda“, ktorý by v rámci svojho obsahu zahŕňal škodu majetkovú, ako aj škodu nemajetkovú. Pri výklade pojmu škoda pre účely zák. č. 381/2001 Z.z. treba vychádzať z chápania tohto pojmu v komunitárnom práve, pretože citovaný zákon bol výsledkom transpozície smerníc Európskej únie, ktoré boli nahradené toho času platnou smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES zo 16. septembra 2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti

poistenia tejto zodpovednosti. V zmysle uvedeného je teda zrejmé, že pojem škoda vykazuje aj nemateriálne znaky a aj nemajetkovú ujmu podľa § 13 Občianskeho zákonníka možno zahrnúť pod škodu na zdraví.

10. Dovoláním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zároveň nerieši náležitým spôsobom ani právne významnú otázku, či žalovaná 2/ je v predmetnom spore pasívne vecne legitimovaná. K vyriešeniu danej problematiky dovolací súd poukazuje na odkaz ústavného súdu na rozsudok najvyššieho súdu z 31. júla 2017 sp. zn. 6 MCdo 1/2016, na ktorý v rámci svojho vyjadrenia poukázala predsedníčka najvyššieho súdu, bol následne publikovaný v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 8/2008 (s. 12 až 18). Právny názor v ňom vyjadrený na otázku pasívnej vecnej legitimácie poisťovne v sporoch o náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej prevádzkou motorového vozidla prešiel na úrovni najvyššieho súdu kvalifikovaným diskurzom a predstavuje judikatórny smer, ktorý síce nie je formálne záväzný, ale nie je ani bez normatívneho významu pre ďalší vývoj rozhodovacej činnosti všeobecných súdov vrátane najvyššieho súdu.

11. Vyššie uvedené vedie najvyšší súd k záveru, že v danej procesnej situácii, ktorá nastala po rozhodnutí ústavného súdu, pre dosiahnutie zmyslu a podstaty nálezu prichádza v dovolacom konaní do úvahy len zrušenie dovoláním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu. Najvyšší súd preto rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

12. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

13. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

14. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.